مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

پوهندوی آصف بهاند ۲۰۲۴/۰۴/۱۰

«ډېوې، ډېوې ماښام»

یو ښه نوښت، یوه ښه لار

دویمه برخه

د لمانځل شوو په باب نظريات:

د «ډيوې، ډيوې ماښام» د هر شاعر د لمانځلو په پار ښاغلي محمدالله هميم ډېرې لنډې، خو ماهرانه ـ هنرمندان او استادانه مقدمه‌ګی ليکلي دي چې په ريښتيا سره د ستايلو وړ دي. دلته به يې د نمونې له پاره درې بېلګې راواخلم:

ـ شپاړسم ماښام د "کاملي" او "معصومي" په نومونو ډيوې بلې شوې دی او هميم دا وړه هنرمندانه مقدمه ورته ليکلې ده:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په څير و لولـئ

«نن ماښام د "کاملي" او "معصومي" عزيزيانو په نوم ډيوې بلوو.

دوه خويندې شاعرانې، دوه نغمې دوه زمزمې. د سرودونو بلبلانې. همغه چې ويل يې، د کور دې يو يا د گور خو:

«کور د خپل وطن دې وي، يا کور د خپل لالي دې وي.»

هغه چې پر زړه يې د سکوت کاڼي کېښول، او تربته ساه يې فقط او فقط "شعر" کېدای شوه. همغه د محروميت چيغې چې ويل يې:

«مورې کم نصيبو ته د درو بنو سرې دی وطن.»

ـ ديارلسم ماښام د رضوان‌الله اوبرنگ په نامه چې هميم د مينې او هنر په رنگ، رنگولی. دا

د هميم جملې دي:

«نن ماښام د رضوان الله "اوبرنگ" په نوم ډيوې بلوو.

د اوبو رنگ، بې رنگه سړی! خو رنگين شاعر، بويه خپل ټول رنگ يې شعر کې واچاوه. کټ ـ مټ يې د ځان په څېر شعر وليکه. هغه شاعر که څوک يې په ژوند پوی شي؛ له شعر به يې لا خوند واخلي.

يو بې کسه بنده، چې ماښام کې د خلکو ننداره کوي هر سړی خپل کور او اور ته ځي، دا تماشه يې په نا اميده سترگو ليده لکه: «د سهار ستوري چې رپي.» دی وايي:

زه چرته لاړ شم. «څه په نه خبره زړه د سړي وران شي.»

همغه اوبرنگ چې نه د چا ياد مړ کړ او نه په ژړېدو مړ شو، بيا يې له ډېر اذيته وويل:

«زهر په څو دې دوکانداره، زه په څو مرمه؟»

همغه اوبرنگ چې زنده گي يې د ترخو اوبو پياله وه او د چا په نوم يې لاسونو کې چپه شوه. همغه اوبرنگ چې له سختو پړاوونو نه راوتی مست ژوند يې دوه لفظونو «خدای په امان.» ختم کړ...»

ـ اتم ماښام د عيسی مشعل په نامه غوټه شوی او هميم داسې توري ورته امېل کړي دي:

«نن ماښام د عيسی مشعل په نوم ډيوې بلوو.

د پښتو معاصر ادب ډېر کشر لاروی، همغه مشعل چې سترگې يې د ښکلا په ليد وتلې. همغه مشعل چې کم مزل يې کړی، خو ډېرې تماشې. همغه مشعل چې په خپل هنر يې ډېرو عميقو او رنگينو تماشو ته ودرولو، گوته په غاښ! زموږ د ذوقونو دعا يې واخيسته. همغه مشعل چې په شپو کې بل شو، د کار شو، د ذوق توري مبني يې رڼا کړې. همغه چې وړې ـ وړې کېسې يې لټ په لټ کړې، لويې کيسې يې پکې پيدا کړې...»

همغه خويندې چې په وچه ځانگه اخري پاڼې وې، خو باد ستړی شو، راويې نه غورځولې. همغسې يې د ژوند سرودونه ويل، د پسرلي زيرې يې وړل.»

په دې مقاله کې د «ډيوې، ډيوې ماښام» پروگرام د ټولو لمانځل شوو په باب د نظرياتو راوړل او وربانديې خبرې کول لږ څه ستونزمن کار دی. ما داسې وکړل چې تراوسه پورې د لمانځل شوو ښاغلو

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

او اغلو له ډلې نه مې درې تنه انتخاب کړل: نصیراحمد شهاب، حنیف حیران او احسان‌الله درمل. د هر یوه په باب نظریات او کامنتونه مې ولوستل او ځینې نظریات مې د بېلګې په توګه رانقل کړل.

د ټولو نظریاتو تر لوستلو وروسته سړي ته امید پیدا کېږي چې خلک له خپلو فرهنګیانو او شاعرانو سره ښومره مینه لري او د مثالونو او خاطراتو په یادولو سره یې په عملي ډول په لمانځه کې برخه اخلي. بله د امید خبره دا ده چې د نظریاتو او کامنتونو د لیکونو ادبي ذوق، سویه او د سواد او معلوماتو کچه هم لوړه او د خورا ستاینې او درناوي وړ ده.

اوس به په ترتیب سره د هغو درېو شاعرانو په باب نظریات راواخلم چې ما انتخاب کړي دي:

ـ نصیراحمد شهاب:

چې لېونی زړهٔ مې پسخېږي د ماتم لپاره
نـوې یاري خو به کـوم د نـوي غم لپاره

په پیل کې د نصیراحمد شهاب بیوګرافي:

مخکې له دې چې د شهاب صاحب بیوګرافي راواخلم، له فعال او ګران فرهنګي دوست ارشاد رغاد نه بیا ـ بیا مننه کوم چې د تېرو مرستو په دوام کې یې د بناغلو احسان‌الله درمل او نصیراحمد شهاب د بیوګرافی په برخه کې هم مرسته راسره وکړه.

«نوم: نصیراحمد شهاب،

د پلار نوم: سید محمد،

د زېږېدو ورځ: 1996.6.6

ولایت: کابل ولسوالی: سروبي،

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

د اوسېدو ځای: د کوټکی کلی چې د ولسوالۍ له مرکز څخه شاوخوا څلوېښت کیلومتره لرې پروت دی. د مور او پلار د لسو بچیو له منځه یواځنی کس چې په ډېرو سختو شرایطو کې تر لسانسه زده کړې کړې.

لکه څنګه چې زموږ کلی له ښاره لرې او هلته ښوونځی نه و، تر نهم ټولګي د سروبي ولسوالۍ (د سرچینو عالي لیسه) وروسته د کابل له (خوشحال خان لیسه چې لیلیه هم لري) څخه فارغ او د خوست ولایت د شیخ زاید پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځی د اردو څانګې ته بریالی او له یاد پوهنتونه په 2021 م کال فارغ شوم. د پوهنتون لوستو ترڅنګه مې د ښوونکي دنده درلوده، تر څو د ځان لومړنۍ اړتیاوې پوره کړای شم.

کله چې وطن د تالبانو لاس ته ولوېد او نور ځان راته په خپله خاوره پردی برېښېده ورسره د خلکو نامناسب چلند د وطن پرېښودو ته اړ کړم او نن سبا د جرمني هېواد په هامبورګ ښار کې اوسم.»

نصیراحمد شهاب ته د «ډیوې، ډیوې ماښام» کوربه محمدالله همیم داسې لیکلي دي:

«نن ماښام د " نصیراحمد شهاب " پهٔ نوم ډیوې بلوو.

همغه شهاب چې د زندګۍ لهٔ درانهٔ پېټي سره پهٔ یولټون ښکته پورته ونښېد. د دې لټون هر ګام یې، هر درد یې او هر پرهر یې شعر کړ. همغه شهاب چې فقط او فقط خپل ذوق پرې شعر لیکلی، همغه شهاب!!
نن پهٔ شهاب غږېږو، راځئ شاعري یې را ولیکئ، خاطرې او کیسې یې وکړئ. دا ماښام د شهاب دی.»

دا هم د نصیر شهاب د شاعرۍ او شخصیت په باب نظریات:

Lalmohamad Jamal
ښه خبره دا ده چې شاعران، لیکوالان او نور شخصیتونه په ژوندون وستایل شي.

Paghman Nigar
«سپرلی دی او زه دومره لرې وړی یمه جبر
اقلاً چې یو ګل خو مې نیولی درته وای

نصیر احمد شهاب مې په لومړي ځل په افغان ادبي بهیر کې ولیدو له هغې وروسته مې بیا شهاب صاحب او ذبیح الله بیان صاحب چې دوۍ دواړه په شیخ ذاید پوهنتون کې محصلان وو ورسره مې ولیدل او بنډار مو سره وکړ او ورپسې مې بیا څو څو ځله ناسته ورسره وشوه او خواږهٔ خواږهٔ شعرونه مې ترې واورېدل.
واقعًا چې شهاب د ادب د اسمان ځلانده ستوری دی چې د شعر لپاره د خواږو لفظونو د راټولو یو ځانګړی هنر لري زه یې د خوندورې او نوښتګرې شاعرۍ یو ځانګړی مینوال یم د شهاب سیوری د تر ډېره د شعر په ځمکه راخور وي.»

فرهاد شیون
«تږی، چې اوبه وینې تنده یې سیوا کېږي، روژه دار، چې ډېر تږی شي یوازې دا خبره کوي، چې هیڅ نهٔ خورم، مازې اوبهٔ څښم..

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

شهاب د تندي شاعر دی، هغه داسي شاعر، چي که يو غړپ اوبهٔ څوک وڅښي، نو تنده پري اېله ېېله ماته کېږي، که يي لا وڅښي؛ نو خقيقت دی، چي يوازي بهٔ څښنل کؤي اؤ خوراک بهٔ پرېږدي.

شهاب، پهٔ صحرا کي هغه لار ده، چي پهٔ ډېر بريک ځای کي يي لار کړي، همداسي د شهاب شاعري، چي پدې بي ذوقه اؤ ميډيايي شاعرۍ کي يي خپل حيثيت ساتلی، پهٔ شهاب خبرې ډېرې دي، (ګوره چي لهٔ هرې ډډې وڅکي خوارهٔ وي).

موږ چېرې هم د ستوري ځلا قياس کولای نهٔ شو، ځکه هغه لايتناهي دی.
شهاب، پهٔ مسافرۍ کي خپلي شپي ورځي سبا کؤي، د اروپا ګرميو ته لهٔ سيوري څخه بل ته پنا وړي، د دې عظيم انسان پهٔ ژوند برکت عمر يي درازه!
شهاب دی وځلېږي، وځلېږي، اؤ لا دې وځلېږي.»

مولانا هوډمن
«خاورې ايرې اچوو په سترګو د ارمان کي
حد د بې وسۍ دی په ناراضه ژوند رضا يو

شهاب داسي ليکل کوي لکه ما چي کړي وي يو نيم دومرهه عجيبه بيت وليکي چي کتابونه خبرې پکي وي»

دا هم د ښاغلي شهاب د کلام بېلګه:

ساقي! تادي مه کوه دومره مې ناکام نه دی
زما هوس د چا ليده دي ستا د جام نه دی

هغه دېل کېږي! زه نه مرم! دنيا نه ورانېږي!
نه، نه فالي! زما د مينې دا انجام نه دی

دار مې قبول دی خو په دې ګنا چي وخ! مات شوم؟
قتل قدم وهي قاضي ستا ورته پام نه دی

چي هر سهار پاڅم، له قهره په ځان خولي لګوم
په دې خپه يمه چي لا مې ژوند تمام نه دی

نه ستا د مخ ډېوه شوه بله، نه ياران راغلل
هسي تياره شوه، ستوري وختل، ماښام نه دی

ياره جنت کي مې ښې ډېرې منظرې وکړې
خو لا مې فکر نه وتلی ستاسو بام نه دی

زما او ستا نه کېږي ځه پرېږده موټروانه ياره!
زما سفر د کوم سرک تر اختتام نه دی

چي ورته خو کرته مړ نشي مات، مات نشي
مړه نڅا خو د سندرو احترام نه دی.

شهاب

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

غـزل

چې لېونی زړۀ مې پسخېږي د ماتم لپاره
نوې ياري خو به کوم د نوي غم لپاره

په زړۀ مې سل دنيا جنجال دی ستا پۀ ضد مې قسم
نور د باور څۀ پاتې نۀ دي د قسم لپاره

وجوده! نن خو دې لالي ته خامخا ګرموم
چې بهانه ورته پيدا شي د ستم لپاره

فرض کړه چې نن سبا کې ناست يو پۀ تغر دحساب
ځواب دې څۀ دی د ناهيلي بنيادم لپاره؟

عجب ريشخند شومه فرهاده! تماشي ته راشه
د خپل غرور غر مې مات کړی د صنم لپاره

وخ سرابي منزله! مرم لۀ ارماني مزله
خدايکه لرمه حوصوله د يو قدم لپاره

شهاب

غـزل

ته يې د ځان کړې ستا د مينې تور يې ماته راکه
له خدايه وپوښته! چې څومره زور يې ماته راکه

نتيجه ګورې! د انصاف د دعوه داري دنيا
ته يې رقيب ته ورکړې، ستا پيغور يې ماته راکه

سودايي نه، خو په مذهب د لټون واوښتمه
چې مخ يې پټ کړ نيمايي انځور يې ماته راکه

لکه بنګړي د رسوايئ په مقام ودرېدمه
ما دومره نه غوښته چې څومره شور يې ماته راکه

هغه ياربازه په عشق نده خو ما ساتي زړه کې
د کرايي دا لندمهالی کور يې ماته راکه

ته بختوره يې د عشق له هوا وساتلي
دغه تېره د ځان رېبلو لور يې ماته راکه

شهاب

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بڼي پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولــئ

غزل

د خپلو هيلو قتل عام ته لښکر شوی يمه
له تانه پس! په ځان بېخي زورور شوی يمه

نن به نو لوېږي تندرونه ستا د سترګو د غم
بېګاه مې خوب ليده ،چې زه سمندر شوی يمه

اختيار او خوښه لکه پلونه چيرته پاتې رانه
لکه غلام د ژوند په کار مقرر شوی يمه

شم پينه نيولی په هرچا پسې کېدونکي غږ ته
کلونه وړاندې له يو چا مرور شوی يمه

د وسعتونو پر بيان دې بازار ګرم اوسه
خو زه له دغو دايرو نه بهر شوی يمه

د يوې چتې مينتوب يې و ختلی سرته
زه چې اخير ځلې له ځانه خبر شوی يمه

شهاب

نوربيا

که مو غوښتل چې د ليکوال نورې ليکنې له نظره تېرې کړئ، دا ځای کليک کړئ.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ